

dens særret, hun bruger sin logik og finder sig ikke i nogen udenomssnak.

Reaktionerne paa hendes raaben vagt i gevær har vist, hvor dybt sagen stikker. Eva Moberg har nærmest optraadt taktløst ved at gøre opmærksom paa, at man kun er kommet halvvejs i kvindernes emancipation, for alle felter staar jo aabne for alle kvinder, saa det er bare at stige ind og tage for sig af rettighederne. Hun har traadt husmødrene over tærerne og lagt sig ud med »moderen» og med manden ogsaa, kan man gaa ud fra, skønt han ikke aabenlyst har optraadt som saaret, men kun i indlæg forsøgt at mistænkeliggøre Eva Moberg ved at antyde, at hun har en overlegen indstilling til »hemmakvinnan». Men manden behøver saamænd ikke vise, at han er stødt over, at hans fine sabotage imod kvindens selvstændighed afsløres bestemt og uafviseligt af en ung selvstændig kvinde, for der har været nok af fornærmede kvinder, der holder paa status quo, det vil sige ægtemandens interesser.

Meget forbyr én i denne sag; særlig to ting undrer man sig over. Hvorfor er det lykkedes netop Eva Moberg at faa liv i kludene i diskussionen om blaastrømpens halvferdige arbejde, og hvorfor er der saa faa, som forstaar, at hun virkelig alvorligt er ude for at hjælpe kvinderne? Det er lykkedes hende, fordi hun irriterer med sin forenklede klarhed, og fordi hun er frygtløs og saglig. Hun kan sagen paa sine ti fingre, hun underbygger sine meninger med citater fra verdenslitteraturen, pressen og ugeblade. Hun er ikke ude i eget ærinde, saa den plakat kan heller ikke sættes paa hende. Den standses i opklistringen alene ved synet af hendes søde ansigt, af kendskabet til hendes indsats som litteraturhistoriker og redaktør af »Hertha» - Frederika Bremer förbundets tidskrift - og af den selvfølge selvtændighed, som hendes holdning over for problemerne udstraaler.

DE væsentligste Eva Moberg-synspunkter staar i en lille bog, der nylig er udkommet i Tribun-serien »Kvinnor och Människor» er dens titel. Vanskeligheden ved et indlæg som Eva Mobergs er, at kvinderne behandles som et homogent hele; det kan man vel ligesaa lidt gøre som at skære congolésere, danskere og israelere over én kam. Men det gøres gang paa gang, og endnu er kvindesagen ikke længere, end at det er svært at gaa til værks paa anden maade, hvis man vil rense ud i dens mange underjordiske gange. Men det har gjort, at Eva Moberg har maattet forsvare sig paa saa mange fronter, fordi de protesterende hver har sit »lag» kvinder, som de forsvarer, eller som de kender »indefra». De kvinder, Eva Moberg er mest ude for at hjælpe, er hende med dobbeltarbejde og hende, der har faaet en uddannelse, som forfalder, fordi hun gifter sig og dermed i de fleste tilfælde øjeblikkeligt og automatisk bliver placeret i samfundet som frue og husholderske og med tiden børneopdragerske, skønt hun med sin uddannelse sigtede paa at høre til ude i »cirkulationen» af arbejdsde, moderne mennesker.

Det er ubegribeligt, at der skal være noget forkert ved at ville forklare folk, at denne kvinde har ret til at udvikle sig som individ nøjagtigt, som mændene har det. Men det har altsaa vist sig at være taktløst og hjerteløst, og ingen er mere forbyrset over det rabalder, hun har foraarsaget, end Eva Moberg selv. Hun er en stiltfærdig og beskeden ung dame, som helst

Eva Moberg

vil passe sine studier, saa kun kan blive færdig og forsørge sig selv, og dermed faa sin frihed. Det er svært at sige med sikkerhed, om den kendsgerning, at hun er datter af Greta og Vilhelm Moberg, har en smule at gøre med den irritation, hvormed hun mødes af sine ellers ret rethaveriske og over for uretfærdigheder meget følsomme landsmænd, men man kan nu og da gribe sig i at tro, at det kan forholde sig saadan. Eva Moberg har ellers ikke gjort andet, end hvad saa mange debattører gør: at optræde med sikkerhed og i holdbart logisk panser - man kan knap beskyldte hende for at have brugt et i svensk debat ikke ukendt kneb: at sætte tingene paa spidsen eller at overdrive for at faa diskussionen i gang. Hendes krav til samfundet er ikke anderledes end dem, enhver reformator eller socialt vaagen person stiller til lovgiverne paa en eller anden forfordelt samfundsgruppes vegne, det være sig enlig stillede mødre eller gamle. Men i modsætning til de her nævnte samfundsgrupper, saa er det efter denne debat klart, at vælgerne blandt kvinderne faar socialdemokraterne ikke i større udstrækning ved at imødekomme Eva Mobergs krav om samfundsfordele for »hemmafrun», for at hun skal kunne komme »ud af hjemmet», saaledes som de er sikre paa, hvis de giver sig i lag med de gamles eller ungarles eller enligstillede mødres problemer.

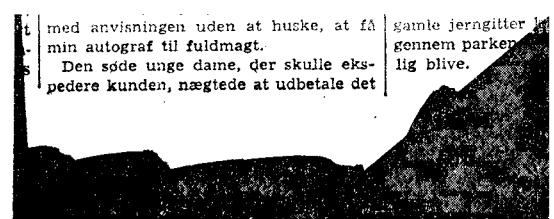
SELV en gammel kvindesagsveteran som »Bang» (journalisten Barbro Alving) hører til mellem dem, der er rykket ud til forsvar for kvindens hang til at hellige sig mand og barn. Hun udtrykker meninger, der gør, at man synes, hun med aarene har identificeret sig lidt vel meget med de mange læserinder, hendes kongereportager har. Hun tager til orde for kvindens ældgamle rolle i samfundet som menneskeplejerske: hun har den opfattelse, at kvinden har en rigere følelsesliv end manden, hun efterlyser et kvindeligt samfund.

Människor»

De har næsten hele ansvaret for omsorgen og opdragelsen af børnene. Denne opgave betragtes som indbygget i deres egenskab af kønsvæsen, og indstillingen paavirker alle kvinders liv, hvadenten de faar børn eller ej. Kvindens valgmuligheder er mere indskrænkede end mandens. Pasningen og opdragelsen af børnene bør derfor deles lige mellem mødrene, fædrene og samfundet. Mændene bør dele hjemmearbejdet med kvinderne. Samfundet bør udbygge daghjem og forskoleinstitutioner. Staten skal oprette en »børnetilægskasse», der giver kraftige bidrag til børn under tre aar. For dette bidrag har en af forældrene enten raad til at blive hjemme fra arbejdet eller til at anskaffe en god hjælp. Omsorgen og opdragelsen af børn er en menneskelig opgave, ikke en »kvindelig». Naturligvis har fædrene samme forudsætninger for at tage sig af børnene. Det faktum, at man har født et barn, siger intet om ens psykologiske evner til at opdrage det.

Det er ikke muligt for kvinden at opnaa ligestilling, saalænge hun er økonomisk mere afhængig af manden, end han af hende. Derfor bør ægteskabets mulighed som forsørgelsesanstalt forsvinde. Ægteskab bør ikke have en social tiltrækningskraft og maa ikke fortsætte at være en ungpige drøm, som skyder den faglige uddannelse til side. Naar ægteskabet ikke længere kan slaa en streg over en faglig uddannelse, vil kravet om en uddannelse automatisk forstærkes hos pigerne. De bliver nødt til alvorligere end nu at tage stilling til deres anlag og interesser, hvilket de ikke gør nu, ofte af angst for, at drengene skal opfatte dem som hvad-vi-vil-kvinder. Klapjagten paa en ægteskabspartner for den sociale prestiges skyld vil dermed blive mindre. Eva Moberg kræver, at de forestillinger og fordomme, som sætter lighedstegn mellem kvindelighed og blidhed, ømhed, omsorg, passivitet, spontaneitet og varme og mellem mandighed og mod, karakterstyrke, autoritet o. s. v., skal væk. Alle disse egenskaber er først og fremmest menneskelige, og at hævde noget andet er at presse baade mænd og kvinder ind i et mønster, som i mange tilfælde slet ikke passer dem.

FOR at kvinden skal have mulighed for at udvikle sig frit, er det nødvendigt, at manden kommer hende i møde paa halvvejen; hvis det ikke sker, begaar kvinderne det, som Eva Moberg kalder »det naturlige forræderi» mod deres egen sag. Hun har nogle eksempler paa, hvordan det naturlige forræderi bliver til. Det sker hos kvinden, som klarer hele eller størstedelen af hjemmearbejdet til trods for, at hun har heldagsarbejde (»for nogen maa jo gøre det»), hos kvinden, der afbryder uddannelsen for at blive hjemme (»han vil have det paa den maade»), hos kvinden,

Læserbrev i Aktuelt d. 27.7.62.

med anvisningen uden at huske, at faa min autograf til fuldmagt. Den søde unge dame, der skulle ekspedere kunden, nægtede at udbetale det gamle jerngitter gennem parken lig blive.

Om ogsaa fra samfundets side »saboteres» kvindernes ligestilling, man behøver bare nævne ligelønnen, samt hvor faa og hvor relativt daarligere daghjem og børnehaver som findes - for slet ikke at tale om, at ideen ved gode kollektivhuse fuldstændig synes at være gaaet i sig selv. Kvinderne selv modarbejder ogsaa deres sag ved f. eks. at »slaa mønt» af at være unge og smukke, mens de forlanger, at mænd skal være sociale successer og dygtige - ved at »spekulere» i ægteskab - ved først for sent at forstaa betydningen af at være selvstændige økonomisk og intellektuelt - ved at se ned paa kvindebevægelsen m. m. Mandens indstilling til kvinden er ofte den, at han fylder hende med, at hjemmet er kvindens sande arbejdsomraade, og hendes store opgave er at passe ham og børnene.

Eva Moberg forundres over, hvorfor manden sjældent forsøger at deltage i denne den største af alle opgaver. Betragter han sig som for ringe til det? Nej, siger hun, paa ham hviler en ældgammel konvention, hans opgave er at avancere paa samfundstigen, blive forfremmet, gøre karriere og hæve familjens levestandard. Dette tryk paa manden bør lettes, og der har vi kvinder en opgave, mener hun. Vi kan paavirke mandens opfattelse af sin rolle i samfundet ved ikke at stille saa store krav om hans økonomiske og sociale fremgang, men derimod at stille større krav om hans deltagelse i hjemmets arbejde og børnenes opdragelse og til at skabe hygge og hverdagsglæde i hjemmet. I sandhed en revolutionerende atmosfæreforandring omkring familjelivet, men sikkert en absolut nødvendighed, hvis kvinden skal faa sin »menneskerolle» tilbage og holde op med at være kvinden med den store livsopgave: mand og barn.

SAA langt Eva Moberg. Det er ikke rigtig retfærdigt imod hende at nøjes med disse eksempler paa hendes varierede fremstilling og skudsikre argumentation. Læs bogen! Hendes sag, vor sag, ser des-

værre ud til at ter - man frist end mændene tjene værneplider» et par aaget, saa tilgroe floskler og str denne diskussi være selv i et der dog hører frigjorte i ve ligefrem komu mer ét paa de

Pindes der kvindernes op det, naar man paa Eva Moberg træk fra vore kan maaske faa genkendende. som mange ke ste maaske vil ad, men mang Sofie Gren, Gren, indgik i Søren Næslund da er det fr Næslund, der hun har en rur fru forh. forj lund, der fylde dør, har hun mæn i nekrol eksisterende d sit liv. Hun e Bliver Sofie i med sin man syg, saa ringer ren er syg, sa me, hvilket er findes ikke so sen! Til samu fraskilt ham; sikkert jagtbyt er altid svær middag. Betegn er forjættende enke er det trides.

Til sidst en lille engelsk disse mormor er I am a boy, no Er disse faa ler fra hverdag

Ekvinder, der til en uddannel deres daglige ikke at være li ville være inte de ikke har I trinet ud af hjen er et af de naar man førs ind paa køkker Dette er en cerede standpu visset om, at medfølelse for selv om de sle Jytte

Informations kronik 28. juli 1962

Storm omkring den gamle kvindesag

Af JYTTE KAASTRUP OLSEN

I denne »artikel med unuancerede standpunkter«, men »inspireret af medfølelse for mine medsøstre«, refererer vor korrespondent i Stockholm den svenske debat omkring Eva Mobergs bog »Kvinnor och

Människor»

Eva Moberg

vil passe sine studier, saa kun kan blive færdig og forsørge sig selv, og dermed faa sin frihed. Det er svært at sige med sikkerhed, om den kendsgerning, at hun er datter af Greta og Vilhelm Moberg, har en smule at gøre med den irritation, hvormed hun mødes af sine ellers ret rethaveriske og over for uretfærdigheder meget følsomme landsmænd, men man kan nu og da gribe sig i at tro, at det kan forholde sig saadan. Eva Moberg har ellers ikke gjort andet, end hvad saa mange debattører gør: at optræde med sikkerhed og i holdbart logisk panser - man kan knap beskyldte hende for at have brugt et i svensk debat ikke ukendt kneb: at sætte tingene paa spidsen eller at overdrive for at faa diskussionen i gang. Hendes krav til samfundet er ikke anderledes end dem, enhver reformator eller socialt vaagen person stiller til lovgiverne paa en eller anden forfordelt samfundsgruppens

skulle lede verden i rigtig retning. »Bang« skriver i »Vecko Journalen«, og samme ugeblad bragte en tør, men klar oversigt over Eva Mobergs vigtigste synspunkter. Den skal her gengives med nogle faa kommentarer, hentet fra Eva Mobergs bog.

HVERT menneske heder for at udvikle sig frit i overensstemmelse med sine anlæg, interesser og uafhængigt af race eller køn, som der staar i FN's deklaration om menneskerettighederne. Kvinderne er forfordelt i forhold til mændene paa dette punkt. De har næsten hele ansvaret for omsorgen og opdragelsen af børnene. Denne opgave betragtes som indbygget i deres egenskab af kønsvæsen, og indstillingen paavirker alle kvinders liv, hvadenten de faar børn eller ej. Kvindens valgmuligheder er mere indskrænkede end mandens. Pasningen og opdragelsen af børnene bør derfor deles lige mellem mødrene, fædrene og samfundet. Mændene bør dele hjemmearbejdet med kvinderne. Samfundet bør udbygge daghjem og forskoleinstitutioner. Staten skal oprette en »børnetilægskasse«, der giver kraftige bidrag til børn under tre aar. For dette bidrag har en af forældrene enten raad til at blive hjemme fra arbejdet eller til at anskaffe en god hjælp. Omsorgen og opdragelsen af børn er en menneskelig opgave, ikke en »kvindelig«. Naturligvis har fædrene samme forudsætninger for at tage sig af børnene. Det faktum, at man har født et barn, siger intet om ens psykologiske evner til at opdrage det.

Det er ikke muligt for kvinden at opnaa ligestilling, saalænge hun er økonomisk mere afhængig af manden, end han af hende. Derfor bør ægteskabets mulighed som forsørgelsesanstalt forsvinde. Ægteskab bør ikke have en social tiltrækningskraft og maa ikke fortsætte at være en ungpigedrom, som skyder den faglige uddannelse til side. Naar ægteskabet ikke længere kan slaa en streg over en faglig uddannelse, vil kravet om en uddannelse automatisk forstærkes hos pigerne. De bliver nødt til alvorligere end nu at tage stilling til deres anlæg og interesser, hvilket de ikke gør nu, ofte af angst for, at drengene skal opfatte dem som hvad-vi-vil-kvinder. Klappjagten paa en ægteskabspartner for den sociale prestiges skyld vil dermed blive mindre. Eva Moberg kræver, at de forestillinger og fordomme, som sætter lighedstegn mellem kvindelighed og blidhed, ømhed, omsorg, passivitet, spontanitet og varme og mellem mandighed og mod, karakterstyrke, autoritet o. s. v., skal væk. Alle disse egenskaber er først og fremmest menneskelige, og at hævde noget andet er at presse baade mænd og kvinder ind i et mønster, som i mange tilfælde slet ikke passer dem.

FOR at kvinden skal have mulighed for at udvikle sig frit, er det nødvendigt, at manden kommer hende i møde paa halvvejen; hvis det ikke sker, begaar kvinderne det, som Eva Moberg kalder »det naturlige forræderi« mod deres egen sag. Hun har nogle eksempler paa, hvordan det naturlige forræderi bliver til. Det sker hos kvinden, som klarer hele eller størstedelen af hjemmearbejdet til trods for, at hun har heldagsarbejde («for nogen maa jo gøre det»), hos kvinden, der afbryder uddannelsen for at blive hjemme («han vil have det paa den maade»), hos kvinden,

Er kvinden reaktionær?

lille beløb, sikkert fuldt korrekt, men ved et tidligere og lignende tilfælde kunne det godt lade sig gøre. Ganske vist var det da en mand, der ekspederede.

Er kvinder reaktionære i det spørgsmål (man har aldrig afkrævet mig min kones underskrift i sådanne tilfælde), eller er det mig, der er håbløs gammelmand, når jeg opfatter ægtepar også som en økonomisk helhed?

H. Eschrichtsvej

Værn om parken!

Flere gange har der været slået til lyd for, at man skulle lukke Ørstedsparken op, altså fjerne gitteret. Det synes jeg ikke. Parken er åben om dagen, og at man drejer nøglen om, når mørket sænker sig, er helt i orden. Det kunne kun rode i med dyrene, hvis man faldt.

nent politipatruljer, gamle jerngitter gennem parken og lig blive.

Læserbrev i Aktuelt d. 27.7.62.

som opgiver eget fag for med hjemmearbejde at gøre hans karriere lettere («den er meget vigtigere»), hos kvinden, som gør nar af kvindebevægelsen (for at virke mere feminin), hos kvinden, som udsletter sig selv og bliver en trofast husbestyrerinde (for at holde mand og barn). Det er naturligt, at det sker; for i de allerfleste tilfælde er kvinden glad for manden og vil holde sammen paa ægteskabet.

Ogsaa fra samfundets side »sboteres« kvindernes ligestilling, man behøver bare nævne ligelønnen, samt hvor faa og hvor relativt daarlige daghjem og børnehaver som findes - for slet ikke at tale om, at ideen med gode kollektivhuse fuldstændig synes at være gaaet i sig selv. Kvinderne selv modarbejder ogsaa deres sag ved f. eks. at »slaa mønt« af at være unge og smukke, mens de forlanger, at mænd skal være sociale successer og dygtige - ved at »spekulere« i ægteskab - ved først for sent at forstaa betydningen af at være selvstændige økonomisk og intellektuelt - ved at se ned paa kvindebevægelsen m. m. Mandens indstilling til kvinden er ofte den, at han fylder hende med, at hjemmet er kvindens sande arbejdsomraade, og hendes store opgave er at passe ham og børnene.

Eva Moberg forundres over, hvorfor manden sjældent forsøger at deltage i denne den største af alle opgaver. Betragter han sig som for ringe til det? Nej, siger hun, paa ham hviler en ældgammel konvention, hans opgave er at avancere paa samfundets stigen, blive fremmet, gøre karriere og hæve familjens levestandard. Dette tryk paa manden bør lattes, og der har vi kvinder en opgave, mener hun. Vi kan paavirke mandens opfattelse af sin rolle i samfundet ved ikke at stille saa store krav om hans økonomiske og sociale fremgang, men derimod at stille større krav om hans deltagelse i hjemmets arbejde og børnenes opdragelse og til at skabe hygge og hverdagsglæde i hjemmet. I sandhed en revolutionerende atmosfæreforandring omkring familielivet, men sikkert en absolut nødvendig, hvis kvinden skal faa sin »menneskerolle« tilbage og holde op med at være kvinden med den store livsopgave: mand og barn.

SAA langt Eva Moberg. Det er ikke rigtig retfærdigt imod hende at nøjes med disse eksempler paa hendes varierede fremstilling og skudsikre argumentation. Læs bogen! Hendes sag, vor sag, ser des-

være ud til at have lange udsigter - man fristes til at tro, at førend mændene i stedet for at aftjene værnepligt kan »blive kvinder« et par aar, sker der ikke noget, saa tilgroet med sentimentale floskler og strudsemånøvrer, som denne diskussion har vist sig at være selv i et land som Sverige, der dog hører til de mest kvindfrigjorte i verden, hvis det ikke ligefrem kommer ind som nummer ét paa det omraade.

Findes der en maade at raabe kvinderne op paa? Man tvivler paa det, naar man har læst angrebene paa Eva Moberg! Nogle spredte træk fra vore dages hverdagsliv kan maaske faa nogle til at nikke genkendende. Det er bagateller, som mange kender, og som de fleste maaske vil smile overbærende ad, men mange bække smaa...

Sofie Gren, datter af skibsreder Gren, indgik i gaar ægteskab med Søren Næslund. Sofie faar et barn, da er det fru forpagter Søren Næslund, der faar ungen. Naar hun har en rund fødselsdag, er det fru forh. forpagter Søren Næslund, der fylder tres aar. Naar hun dør, har hun atter faaet fornavn, men i nekrologen er hun ikke eksisterende de første aartier af sit liv. Hun er ingenting »født«. Bliver Sofie inviteret til middag med sin mand, og Søren bliver syg, saa ringer hun og siger, at Søren er syg, saa de kan ikke komme, hvilket er helt i orden. Hun findes ikke som selvstændigt væsen! Til samme middag er der en fraskilt herre; han er ungtkarl, et sikkert jagtbytte. Men hans kone er altid svær at bringe ved en middag. Betegnelsen enkemand har en forjættende klang, mens en enke er det tristeste ord, som findes.

Til sidst en lille sød historie. En lille engelsk dreng sendte sin danske mormor et postkort: A.B.C.D. I am a boy, not a girl.

Er disse faa tilfældige eksempler fra hverdagslivet ligegyldige?

EN avis burde lave en enquête, hvor kvinder, der har haft en chance til en uddanneelse, fortæller lidt om deres daglige liv - det behøver ikke at være livet i en soveby. Det ville være interessant at høre, om de ikke har konstateret, at dørtinet ud af hjemmet til omverdenen er et af de højeste, som findes, naar man først har ladet sig lede ind paa køkkenvejen.

Dette er en artikel med unuancerede standpunkter, men vær forsigtig om, at den er inspireret af medfølelse for mine medsøstre - selv om de slet ikke vil have den.

Jytte Kaastrup Olsen.